

dnia życia". Praca wykonana pod kierunkiem **prof. dr hab. Anny Rekiel** w Katedrze Szczegółowej Hodowli Zwierząt Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie.

III nagroda – mgr inż. Karolina Błażewicz za pracę pt. „Porównanie cech morfometrycznych plemników wyróżnionych jako żywe lub martwe barwieniem metodą eozyna-nigrozyna w nasieniu knurów ras duroc, pietrain i mieszańców duroc x pietrain”. Praca wykonana pod kierunkiem **prof. dr. hab. Stanisława Kondrackiego** w Katedrze Rozrodu i Higieny Zwierząt Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego w Siedlcach.

Wyróżnienie – mgr inż. Andrzej Adamiak za pracę pt. „Ocena efektywności stosowania dodatku preparatów Sauen PILOT oraz Magajoule do mieszanek paszowych na wskaźniki rozrodu loch”. Praca wykonana pod kierunkiem **prof. dr. hab. Andrzeja Frankiewicza** w Katedrze Żywienia Zwierząt i Gospodarki Paszowej Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu.

Wyróżnienie – mgr inż. Janusz Krzesiński za pracę pt. „Obserwacje zachowania prosiąt przed i po odsadzeniu”. Praca wykonana pod kierunkiem **dr inż. Hanny Jankowiak** w Katedrze Hodowli Trzody Chlewniej i Koni Uniwersytetu Technologiczno-Przyrodniczego w Bydgoszczy.

Wyróżnienie – mgr inż. Anna Zwierzykowska za pracę pt. „Obserwacje zachowania loch i prosiąt ssących utrzymywanych we własnym gospodarstwie”. Praca wykonana pod kierunkiem **dr inż. Marii Bocian** w Katedrze Hodowli Trzody Chlewniej i Koni Uniwersytetu Technologiczno-Przyrodniczego w Bydgoszczy.

CHÓW I HODOWLA KONI

I nagroda – mgr inż. Barbara Cichorska za pracę pt. „Wpływ egzogennych preparatów enzymatycznych na profil biochemiczny krwi koni sportowych”. Praca wykonana pod kierunkiem **dr. hab. Damiana Józefiaka** w Katedrze Żywienia Zwierząt i Gospodarki Paszowej Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu.

II nagroda – mgr inż. Ewelina Gałka za pracę pt. „Struktura genetyczna koni śląskich ze Stada Ogierów „Książ”. Praca wykonana pod kierunkiem **dr. inż. Joanny Kani-Gierdziewicz** w Katedrze Genetyki i Metod Doskonalenia Zwierząt Uniwersytetu Rolniczego w Krakowie.

III nagroda – mgr inż. Ewa Zdrowowicz za pracę pt. „Zastosowanie dwóch technik barwienia w ocenie morfometrii plemników ogiera”. Praca wykonana pod kierunkiem **dr. hab. Katarzyny Andraszek** w Katedrze Genetyki i Hodowli Koni Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego w Siedlcach.

CHÓW I HODOWLA DROBIU

I nagroda – mgr inż. Justyna Jankowiak za pracę pt. „Wpływ krajowych źródeł białka roślinnego oraz dodatku probiotyku na wyniki odchowu i aktywność mikroflory przewodu pokarmowego u kurcząt brojlerów”. Praca wykonana pod kierunkiem **dr. Jana Czerwińskiego** z Instytutu Fizjologii i Żywienia Zwierząt PAN w Jablonnie na Wydziale Hodowli i Biologii Zwierząt Uniwersytetu Rolniczego w Krakowie.

Wyróżnienie – mgr inż. Adam Tadeusz Jundziłł za pracę pt. „Ocena kontaktowego zapalenia skóry poduszki stopy (FPD) w odchowcie indyków rzeźnych”. Praca wykonana pod kierunkiem **dr. hab. Damiana Józefiaka** w Katedrze Żywienia Zwierząt i Gospodarki Paszowej Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu.

ZWIERZĘTA TOWARZYSZĄCE I DZIKIE

I nagroda – mgr inż. Agata Kokocińska za pracę pt. „Rola feromonów i innych substancji semiochemicznych w zachowaniu zwierząt. Wpływ maskowania feromonów płciowych na zachowanie rozrodcze myszy”. Praca wykonana pod kierunkiem **prof. dr. hab. Tadeusza Jezierskiego** z Instytutu Genetyki i Hodowli Zwierząt PAN w Jastrzębcu w Szkole Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie.

II nagroda – mgr inż. Iwona Kaim za pracę pt. „Charakterystyka stanowisk chomika europejskiego (*Cricetus cricetus*) położonych na terenach o wysokim i niskim stopniu antropopresji”. Praca wykonana pod kierunkiem **dr inż. Magdaleny Hędrzak** w Instytucie Nauk o Zwierzętach, Zakładzie Hodowli Bydła Uniwersytetu Rolniczego w Krakowie.

III nagroda – mgr inż. Justyna Trawińska za pracę pt. „Problematyka doboru metodyki badań na szympanсах zwyczajnych (*Pan troglodytes*) na przykładzie badań świadomej współpracy między osobnikami tego gatunku naczelnych”. Praca wykonana pod kierunkiem **dr inż. Katarzyny Góral-Radziszewskiej** w Katedrze Genetyki i Ogólnej Hodowli Zwierząt Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie.

INNE

I nagroda – mgr inż. Przemysław Bekier za pracę pt. „Analiza wybranych cech jakościowych mięsa suma afrykańskiego (*Clarias gariepinus*)”. Praca wykonana pod kierunkiem **dr. inż. Iwony Chwastowskiej-Siwieckiej** w Katedrze Towaroznawstwa i Przetwórstwa Surowców Zwierzęcych Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie.

II nagroda – mgr inż. Justyna Błażej za pracę pt. „Profil kwasów tłuszczowych mleka owczego i wytworzonych z niego serów”. Praca wykonana pod kierunkiem **dr inż. Katarzyny Małgorzaty Ząbek** w Katedrze Hodowli Owiec i Kóz Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie.

III nagroda – mgr inż. Michał Walczak za pracę pt. „Doświadczenia na zwierzętach w świetle norm prawnych”. Praca wykonana pod kierunkiem **dr. hab. Zbigniewa Bonczara, prof. UR** w Katedrze Zoologii i Ekologii Uniwersytetu Rolniczego w Krakowie.

Nagrody dla laureatów konkursu ufundowali:

- Wydział Hodowli i Biologii Zwierząt Uniwersytetu Rolniczego w Krakowie
- Mazowieckie Centrum Hodowli i Rozrodu Zwierząt Sp. z o.o. w Łowiczu
- Polski Związek Hodowców Koni
- Zakład Doświadczalny Instytutu Zootechniki PIB Grodziec Śląski Sp. z o.o.
- Polska Federacja Hodowców Bydła i Producentów Mleka
- Wydział Medycyny Weterynaryjnej i Nauk o Zwierzętach Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu
- Wydział Biologii i Hodowli Zwierząt Uniwersytetu Przyrodniczego w Lublinie
- Instytut Zootechniki PIB Zakład Doświadczalny Kołuda Wielka

Ochrona produktów rolnych

Danuta Dzierżanowska-Góryń, Agnieszka Boruta, Marian Brzozowski

Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie

Jednym z celów Wspólnej Polityki Rolnej w Europie jest ochrona produktów, które są wyjątkowe ze względu na pochodzenie geograficzne lub tradycyjny sposób wytwarzania. W Unii Europej-

skiej system rejestracji i ochrony nazw produktów regionalnych i tradycyjnych działa już od 1992 roku i realizuje założenia Wspólnej Polityki Rolnej oraz unijnej polityki jakości żywności. Główne cele tej polityki, to promowanie zróżnicowanej produkcji rolnej, ochrona nazw produktów przed nadużywaniem i imitacją oraz pomaganie konsumentom w zrozumieniu szczególnego charakteru produktów zarejestrowanych.

Podstawowymi znakami służącymi do identyfikacji produktów rolnych i spożywczych są: Chroniona Nazwa Pochodzenia (ChNP) i Chronione Oznaczenie Geograficzne (ChOG) – podkreślające związek między jakością a miejscem pochodzenia produktów oraz Gwarantowana Tradycyjna Specjalność (GTS) – wyróżniająca ich tradycyjną metodę produkcji.

Przyznanie Chronionej Nazwy Pochodzenia, Chronionego Oznaczenia Geograficznego oraz Gwarantowanej Tradycyjnej Specjalności jest oficjalnym potwierdzeniem wysokiej jakości i gwarancją pochodzenia produktów. Umieszczony na etykiecie produktu symbol jednego z trzech certyfikatów gwarantuje wyjątkową jakość produktu, wynikającą ze specyficznych uwarunkowań regionalnych, historii czy też tradycji wytwarzania. Nadane produktowi oznaczenia gwarantują ochronę przed próbą fałszowania bądź podrabiania.

Aby nazwa produktu mogła zostać uznana jako Chroniona Nazwa Pochodzenia, jego jakość powinna być ściśle związana z pochodzeniem, czyli:

- nazwa powinna wykorzystywać nazwę regionu, konkretnego miejsca lub też w wyjątkowych przypadkach kraju, gdzie jest on produkowany;

- cały proces technologiczny, czyli wytwarzanie surowców, produkcja samego wyrobu, jego przygotowywanie do sprzedaży, powinny odbywać się na obszarze, do którego odnosi się nazwa;

- jakość produktu lub jego cechy charakterystyczne powinny być głównie lub wyłącznie związane z otoczeniem geograficznym, na który składają się czynniki naturalne i ludzkie.

Jako Chronione Oznaczenia Geograficzne uznane mogą być nazwy produktów, których jakość jest także związana z pochodzeniem geograficznym, jednakże powiązanie nie musi być tak silne, jak w przypadku Chronionej Nazwy Pochodzenia:

- w nazwie również wykorzystują nazwę regionu, konkretnego miejsca lub w wyjątkowych przypadkach kraju, gdzie dany wyrób jest produkowany;

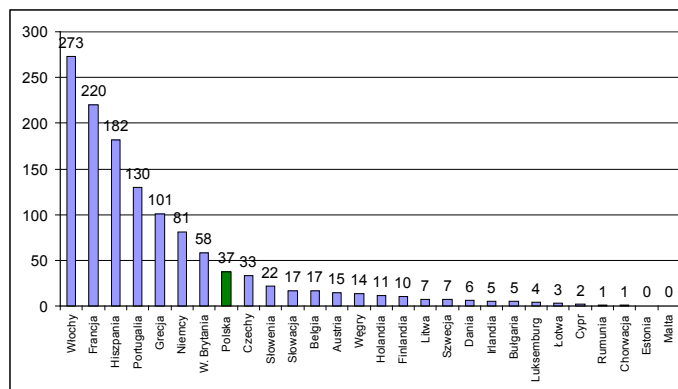
- posiadają szczególną specyficzną jakość, reputację, cieszą się uznaniem lub też posiadają inne cechy przypisywane pochodzeniu geograficznemu;

- na określonym obszarze może odbywać się jeden z trzech procesów: produkcja, przetwarzanie lub przygotowanie produktu.

Znakiem Gwarantowana Tradycyjna Specjalność (GTS) oznaczane są produkty wyróżniające się tradycyjną metodą produkcji bądź tradycyjnym składem oraz posiadające specyficzny charakter. W odróżnieniu od Chronionych Nazw Pochodzenia i Chronionych Oznaczeń Geograficznych, produkty będące Gwarantowaną Tradycyjną Specjalnością można wytwarzać na terenie danego kraju, pod warunkiem spełniania warunków specyfikacji. Nazwa produktu ubiegającego się o miano GTS musi być tradycyjnie stosowana w odniesieniu do tego produktu lub oznaczać tradycyjny lub specyficzny jego charakter. „Specyficzny charakter” oznacza charakterystyczne właściwości procesu produkcji, które wyraźnie wyróżniają dany produkt spośród innych podobnych produktów należących do tej samej kategorii; natomiast określenie „tradycyjny” oznacza udokumentowany jako będący w użyciu na rynku krajowym przez okres umożliwiający przekaz z pokolenia na pokolenie; okres ten ma wynosić co najmniej 30 lat.

Produkt po zarejestrowaniu nie staje się wyłączną własnością konkretnych producentów, ale jest chroniony jako wspólne dobro. Nikt nie może się stać wyłącznym właścicielem narodowej tradycji, dobra płynącego z warunków klimatycznych panujących na danym obszarze bądź przepisów udoskonalonych przez kilka pokoleń, można jednak takie produkty objąć ochroną właśnie ze względu na ich wyjątkowe cechy. Ochronie podlega ich nazwa w połączeniu ze specyficzną recepturą, gwarantującą wyjątkowy smak. Szczegółowe warunki specyfikacji każdego z produktów określają jak i kiedy oraz gdzie należy go produkować, aby można używać objętej ochroną nazwy. Producenci mają zapewnić im niezmienną specyficzną jakość i zadbać, by pod jedną nazwą konsumenci zawsze znaleźli produkt o tej samej jakości. Taką właśnie możliwość oferuje unijny system ochrony nazw geograficznych i tradycyjnych. Dodatkowo, dzięki temu produkt z lokalnego przysmaku może stać się znanym w całej Europie specjaltem, za którego wyjątkową i specyficzną jakość konsumenci chcą płacić, gdyż mają gwarancję jego niezmiennej jakości (rys.).

Wraz z przystąpieniem Polski do Unii Europejskiej, polscy producenci uzyskali możliwość ubiegania się o taką ochronę.

Rys. Liczba nazw zarejestrowanych jako ChNP, ChOG, GTS w krajach europejskich i Polsce; stan na 23.05.2015 (opracowanie własne na podstawie <http://ec.europa.eu/agriculture/quality/door/list.html>)

System ten daje także możliwość promocji specjalów, których w Polsce nie brakuje. Posługiwanie się specjalnym unijnym oznaczeniem pozwala mocniej zaakcentować obecność polskich produktów na rynku wspólnotowym.

Identyfikację i ochronę produktów rolnych i spożywczych regulują akty prawne zarówno unijne, jak i krajowe.

Prawodawstwo Unii Europejskiej w zakresie ochrony produktów regionalnych i tradycyjnych (Chroniona Nazwa Pochodzenia – ChNP, Chronione Oznaczenie Geograficzne – ChOG oraz Gwarantowana Tradycyjna Specjalność – GTS):

- rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1151/2012 z dnia 21 listopada 2012 r. w sprawie systemów jakości produktów rolnych i środków spożywczych (Dz.U. L 343 z 14.12.2012, str. 1);

- rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) nr 668/2014 z dnia 13 czerwca 2014 r. ustanawiające zasady stosowania rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1151/2012 w sprawie systemów jakości produktów rolnych i środków spożywczych (Dz.U. L 179/36 z 19.06.2014);

- rozporządzenie delegowane Komisji (UE) nr 664/2014 z dnia 18 grudnia 2013 r. uzupełniające rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1151/2012 w odniesieniu do ustanowienia symboli unijnych dotyczących chronionych nazw pochodzenia, chronionych oznaczeń geograficznych i gwarantowanych tradycyjnych specjalności oraz w odniesieniu do niektórych zasad dotyczących pochodzenia paszy i surowców, niektórych przepisów proceduralnych i niektórych dodatkowych przepisów przejściowych (Dz.U. L 179/17 z 19.06.2014);

- rozporządzenie delegowane Komisji (UE) nr 665/2014 z dnia 11 marca 2014 r. uzupełniające rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1151/2012 w odniesieniu do warunków używania stosowanego fakultatywnie określenia jakościowego „produkt górski” (Dz.U. L 179/23 z 19.06.2014).

Aktem prawnym określającym zadania poszczególnych organów w zakresie ochrony produktów regionalnych i tradycyjnych w Polsce jest ustawa z dnia 17 grudnia 2004 r. o rejestracji i ochronie nazw i oznaczeń produktów rolnych i środków spożywczych oraz o produktach tradycyjnych (Dz.U. 2005 r., nr 10, poz. 68, z późn. zm.) oraz akty wykonawcze do tej ustawy:

- rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 18 lutego 2009 r. w sprawie stawek opłat za dojazd do miejsca oceny, czynności związane z dokonaniem oceny, badania laboratoryjne i wydawanie świadectw jakości handlowej oraz sposobu i terminu wnoszenia tych opłat (Dz.U. z 2009 r. nr 36, poz. 282);

- rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 16 lutego 2005 r. w sprawie stawek opłat za dokonanie niektórych czynności związanych z rejestracją nazw i oznaczeń produktów rolnych i środków spożywczych (Dz.U. z 2005 r., nr 36 poz. 323);

- rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 27 maja 2009 r. w sprawie wzoru świadectwa jakości potwierdzającego zgodność procesu produkcji produktu rolnego lub środka spożywczego ze specyfikacją (Dz.U. z 2009 r., nr 91, poz. 747).

Ustawa z dnia 17 grudnia 2004 roku, która weszła w życie 17 lutego 2005 roku stworzyła ramy prawne dla pełnego korzysta-

nia z unijnych przepisów dotyczących ochrony nazw produktów rolnych i środków spożywczych, regulując przede wszystkim tryb zgłaszania wniosków o rejestrację, ich oceny, warunki tymczasowej ochrony nazw produktów rolnych i środków spożywczych na gruncie krajowym przed rejestracją na szczeblu UE, zasady i tryb kontroli oraz sankcje karne dla podrabiających produkty, których nazwy są chronione.

Kontrola zgodności procesu produkcji ze specyfikacją produktów posiadających chronioną nazwę pochodzenia, chronione oznaczenie geograficzne lub będących gwarantowanymi tradycyjnymi specjalnościami dokonywana jest na wniosek producenta przez inspektorów z właściwego miejscowo Wojewódzkiego Inspektoratu Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych (WIJHARS) lub upoważnionej jednostki certyfikującej. Wyboru podmiotu kontrolującego dokonuje producent. Kontrola ta ma na celu sprawdzenie czy produkt wytwarzany jest zgodnie z wymaganiami specyfikacji. Polega ona na sprawdzeniu stanu faktycznego na miejscu, sprawdzeniu odpowiednich dokumentów (prowadzonych przez producenta rejestrów poszczególnych etapów produkcji) i/lub przeprowadzeniu wywiadu z producentem, w celu uzyskania niezbędnych informacji pozwalających na ocenę stanu faktycznego.

W przypadku, gdy kontroli dokonuje WIJHARS, na podstawie art. 39 ust. 1 pkt. 4 ustawy z dnia 17 grudnia 2004 r. o rejestracji i ochronie nazw i oznaczeń produktów rolnych i środków spożywczych oraz o produktach tradycyjnych (Dz.U. z 2005 r. nr 10, poz. 68, z późn. zm.) jest ona przeprowadzana zgodnie z zasadami oceny jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych, o której mowa w ustawie z dnia 21 grudnia 2000 r. o jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych (Dz.U. z 2014 r., poz. 669). W myśl art. 31 ust. 2 ustawy o jakości handlowej „ocena polega na sprawdzeniu, czy artykuły rolno-spożywcze spełniają wymagania w zakresie jakości handlowej określone w przepisach o jakości handlowej oraz dodatkowe wymagania dotyczące tych artykułów, jeżeli ich spełnienie zostało zadeklarowane przez producenta”.

Zakres, częstotliwość oraz rodzaj kontroli zależą od specyfiki procesu produkcji danego produktu (np. od ilości etapów produkcji, stopnia przetworzenia) i powinny być określone w specyfikacji produktu przez producentów. W przypadku produktów regionalnych (ChOG, ChNP) kontroluje się przede wszystkim te elementy specyfikacji, które świadczą o związku produktu z regionem. Natomiast w przypadku produktów tradycyjnych (GTS) szczególną uwagę przykładana się do kontroli tych etapów produkcji, z których wynika szczególny charakter i szczególne właściwości produktu. Koszty kontroli zgodności procesu produkcji ze specyfikacją pokrywane są przez producenta i liczone na podstawie rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 18 lutego 2009 r. w sprawie stawek opłat za dojazd do miejsca oceny, czynności związane z dokonaniem oceny, badania laboratoryjne i wydawanie świadectw jakości handlowej oraz sposobu i terminu wnoszenia tych opłat (Dz.U. z 2009 r. nr 36, poz. 282).

Jedynie poddanie się kontroli zgodności procesu produkcji produktu ze specyfikacją i otrzymanie świadectwa jakości upoważnia producenta do używania zarejestrowanej we Wspólnocie Europejskiej nazwy produktu regionalnego lub tradycyjnego.

Z roku na rok zwiększa się liczba chronionych polskich produktów rolnych i spożywczych ChNP, ChOG i GTS. Obecnie już 37 nazw produktów rolnych i środków spożywczych zarejestrowanych jest w tym systemie. Wśród nich jest:

– **9 chronionych nazw pochodzenia** (bryndza podhalańska, oscypek, redykołka, wiśnia nadwiślańska, podkarpacki miód spadziowy, karp zatorski, fasola „Piękny Jaś” z Doliny Dunajca, fasola wrzawska, miód z Sejneńszczyzny/Łódzieszczyzny);

– **19 chronionych oznaczeń geograficznych** (miód wrzosowy z Borów Dolnośląskich, rogal świętomarciński, wielkopolski ser smażony, andruty kaliskie, truskawka kaszubska – kaszebsko malena, fasola korczyńska, miód kurpiowski, suska sechłońska, kielbasa lisecka, śliwka szydłowska, obwarzanek krakowski, jabłka łąckie, chleb prądnicki, miód drahimski, kołacz śląski, jabłka grójeckie, ser koryciński swojski, jagnięcina podhalańska, cebularz lubelski);

– **9 gwarantowanych tradycyjnych specjalności** (półtorak – staropolski miód, dwójniak – staropolski miód, trójniak – staropolski miód, czwórniak – staropolski miód, olej rydzowy, piekaczewnik – nazwa zastrzeżona, kielbasa jałowcowa, kielbasa myśliwska, kabanosy).

Tabela 1

Liczba ważnych świadectw jakości i certyfikatów zgodności wydanych na produkty ChNP, ChOG, GTS w latach 2007-2014 (na podstawie <http://www.ijhar-s.gov.pl>)

Lp.	Nazwa produktu	Data rejestracji	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
1	Bryndza podhalańska (ChNP)	12.06.2007	2	6	4 (1)	7	14	16	13	12
2	Oscypek (ChNP)	14.02.2008		11	13 (1)	23	39	52	47	44
3	Miód wrzosowy z Borów Dolnośląskich (ChOG)	31.05.2008		2	2	2	4	6	5	5
4	Półtorak (GTS)	29.07.2008								
5	Dwójniak (GTS)	29.07.2008								
6	Trójniak (GTS)	29.07.2008			1	1	1	1	1	1
7	Czwórniak (GTS)	29.07.2008								1
8	Rogal świętomarciński (ChOG)	31.08.2008			116	108	102	97	97	100
9	Wielkopolski ser smażony (ChOG)	21.04.2009			3	5	5	4	4	4
10	Andruty kaliskie (ChOG)	22.04.2009			2	2	2	2	3	3
11	Olej rydzowy (GTS)	16.06.2009					1	1	1	1
12	Piekaczewnik (GTS)	30.06.2009			1	1	2	2	2	2
13	Truskawka kaszubska (ChOG)	28.11.2009				(18)	(21)	(32)	(50)	(52)
14	Kielbasa lisecka (ChOG)	16.12.2009			3	7	8	8	8	9
15	Redykołka (ChNP)	01.12.2009				8	12	15	17	18
16	Miód kurpiowski (ChOG)	13.07.2010				(9)	(15)	(22)	(11)	(11)
17	Fasola korczyńska (ChOG)	13.07.2010								
18	Podkarpacki miód spadziowy (ChNP)	07.08.2010					7		14	14
19	Suska sechłońska (ChOP)	09.10.2010						(8)	(9)	(9)
20	Wiśnia nadwiślańska (ChNP)	13.10.2010				(28)	(31)	(33)	(33)	(36)
21	Śliwka szydłowska (ChOG)	30.10.2010								
22	Obwarzanek krakowski (ChOG)	30.10.2010				5	5 (1)	9 (1)	9 (1)	9 (1)
23	Jabłka łąckie (ChOG)	05.11.2010				5	16	16	11	10
24	Chleb prądnicki (ChOG)	12.03.2011				1	1	1	1	1
25	Kielbasa myśliwska (GTS)	19.04.2011						(2)	(1)	(1)
26	Kielbasa jałowcowa (GTS)	19.04.2011						(1)		
27	Karp zatorski (ChNP)	20.05.2011								
28	Miód drahimski (ChOG)	16.06.2011					(5)	(5)	(5)	(5)
29	Kołacz śląski (ChOG)	27.07.2011					2	14	15	17
30	Jabłka grójeckie (ChOG)	05.10.2011							(4)	(37)
31	Kabanosy (GTS)	20.10.2011						(1)	(1)	(1)
32	Fasola Piękny Jaś z Doliny Dunajca/ Fasola z Doliny Dunajca (ChNP)	25.10.2011								
33	Fasola wrzawska (ChNP)	11.01.2012						(11)	(10)	(10)
34	Jagnięcina podhalańska (ChOG)	13.01.2012								
35	Miód z Sejneńszczyzny/ Łódzieszczyzny (ChOG)	30.01.2012						2	2	2
36	Ser koryciński (ChOG)	10.08.2012						10	11	11
37	Cebularz lubelski (ChOG)	05.08.2014								5
SUMA			2	19	142	225	290	372	386	431

() liczba certyfikatów zgodności wydanych przez upoważnione jednostki certyfikujące

Tabela 2

Suma świadectw jakości i certyfikatów zgodności wydanych na produkty ChNP, ChOG i GTS oraz liczba producentów uprawnionych do wprowadzania do obrotu takich produktów w latach 2007-2014 (na podstawie: <http://www.ijhar-s.gov.pl>)

Wyszczególnienie	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Świadectwa jakości i certyfikaty zgodności*	2	19	143	218	241	330	288	333
Liczba upoważnionych producentów**	3	13	139	204	238	335	357	400

*Suma świadectw jakości i certyfikatów zgodności uwzględnia wszystkie świadectwa i certyfikaty wydane w danym roku kalendarzowym, obejmując świadectwa ważne jedynie do zakończenia sezonu produkcyjnego (np. bryndzy podhalańskiej)

**Liczba producentów uprawnionych do wprowadzania do obrotu produktów ChNP, ChOG i GTS jest wyższa od sumy świadectw jakości i certyfikatów zgodności wydanych w danym roku kalendarzowym, ponieważ świadectwa i certyfikaty mogą być wydawane na okres dłuższy niż jeden rok

Tabela 3

Liczba ważnych świadectw jakości i certyfikatów zgodności polskich serów górskich posiadających chronione nazwy pochodzenia w latach 2007-2014 (<http://www.ijhar-s.gov.pl>)

Nazwa produktu	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Bryndza podhalańska (ChNP)	2	6	4	7	14	16	13	12 ¹
Oscypek (ChNP)		11	13	23	39	52	47	44 ²
Redykołka (ChNP)				8	12	15	17	18

¹Dwa świadectwa jakości ważne do 05.07.2014 r. i 02.08.2014 r.

²Dwa świadectwa jakości ważne do 05.07.2014 r. i 02.08.2014 r.

Zwiększa się także systematycznie liczba podmiotów uprawnionych do stosowania świadectw pochodzenia i certyfikatów (tab. 1, 2, 3). Każdego roku coraz więcej wyrobów z Polski aplikuje o rejestrację i ochronę w europejskim systemie. Ze względu na charakter polskiego rolnictwa, jego nieprzemysłowe metody produkcji, naturalny wiejski krajobraz, dużą różnorodność biologiczną oraz bogactwo kulturowe i historyczne naszego kraju,

Polska ma dużo do zaoferowania w dziedzinie wytwarzania wyjątkowej i niepowtarzalnej żywności.

Zgodnie z art. 44 ustawy z dnia 17 grudnia 2004 r. o rejestracji i ochronie nazw i oznaczeń produktów rolnych i środków spożywczych oraz o produktach tradycyjnych (Dz.U. z 2005 r. nr 10, poz. 68 z późn. zm.) w przypadku stwierdzenia, w wyniku przeprowadzonej kontroli, że produkt rolny lub środek spożywczy nie spełnia wymagań określonych w specyfikacji, przeprowadzającej kontrolę wzywa producenta do

usunienia uchybień w wyznaczonym terminie. W przypadku nie usunięcia uchybień upoważniona jednostka certyfikująca cofa producentowi certyfikat zgodności (informując o tym Głównego Inspektora JHARS oraz ministra właściwego ds. rynków rolnych) lub Wojewódzki Inspektor wydaje decyzję zakazującą używania chronionej nazwy pochodzenia, chronionego oznaczenia geograficznego lub gwarantowanej tradycyjnej specjalności, używania symbolu chronionej nazwy pochodzenia, chronionego oznaczenia geograficznego lub gwarantowanej tradycyjnej specjalności, zwrotów „chroniona nazwa pochodzenia”, „chronione oznaczenie geograficzne” lub „gwarantowana tradycyjna specjalność” oraz odpowiadających im skrótów ChNP, ChOG, GTS; zakazującą wprowadzania produktu rolnego lub środka spożywczego do obrotu; nakazującą wycofanie produktu rolnego lub środka spożywczego z obrotu.

Analiza międzynarodowej genomowej oceny wartości hodowlanej buhajów

Tomasz Krychowski, Agnieszka Nowosielska, Wojciech Jagusiak

Polska Federacja Hodowców Bydła i Producentów Mleka

Międzynarodowa ocena wartości hodowlanej buhajów należących do najważniejszych ras bydła mlecznego prowadzona jest już od kilkunastu lat przez Ośrodek Interbull w Uppsali (Interbull Centre). Wartości hodowlane buhajów szacowane są na podstawie krajowych ocen przesyłanych przez kraje współpracujące w ramach Interbullu. Od sierpnia 2014 roku, oprócz oceny konwencjonalnej (MACE), Interbull szacuje też wartości hodowlane na podstawie ocen genomowych (GMACE).

Niestety, nie wszystkie kraje uczestniczące w ocenie konwencjonalnej przystąpiły do szacowania genomowej oceny międzynarodowej, co bardzo utrudnia handel materiałem genetycznym i ogranicza hodowcom dostęp do najlepszego nasienia. USA zrezygnowały z udziału w ocenie GMACE i opierają swój program hodowlany na krajowej genomowej wartości hodowlanej. USA jednak wykorzystuje sytuację związaną z tym, że pewna liczba ich buhajów użytkowana jest w krajach europejskich jako ojcowie buhajów. Genomowa wartość hodowlana tych buhajów, wyrażona w skali państw europejskich, i tak wysyłana jest więc do Interbullu i w konsekwencji, w pewnym sensie „tylnym wejściem”, buhaje te trafiają na listy i rankingi buhajów posiadających ocenę GMACE. Obecnie toczy się dyskusja w ramach Konsorcjum Eurogenomics, jak uregulować tę sytuację. Jeśli chodzi o Kanadę, to wysłała ona do Interbullu wybraną subpopulację do oceny międzynarodowej.

Synteza, którą chcemy przedstawić, dotyczy porównania międzynarodowej genomowej wartości hodowlanej buhajów

GMACE, opublikowanej po kwietniowej ocenie, dla wszystkich buhajów, których oszacowania krajowe przesłano do Interbullu. Wszystkie wykorzystane oceny GMACE przeliczone zostały na polską skalę i wyrażone w odniesieniu do polskiej bazy genetycznej. Podstawowym narzędziem oceny wartości hodowlanej i selekcji buhajów oraz krów w Polsce jest indeks PF, uwzględniający zarówno cechy produkcyjne, jak i funkcjonalne, a wśród nich – podindeksy produkcji, pokroju, płodności i wartości hodowlane dla komórek somatycznych i długowieczności. Indeks ten można obliczać albo na podstawie ocen konwencjonalnych, albo, w przypadku młodych buhajów, na podstawie ocen genomowych. W tym drugim przypadku mówimy o genomowym indeksie PF, czyli indeksie gPF.

W ramach tej pracy obliczono, a następnie poddano analizie podindeksy genomowe dla 10 400 buhajów urodzonych w latach 2008-2014 i pochodzących z 15 krajów lub grup krajów. Ponieważ nie dla wszystkich buhajów udało się obliczyć komplet podindeksów, indeks gPF obliczono dla 8889 buhajów.

Liczby buhajów ocenionych genomowo przez Interbull

Liczby buhajów holsztyńsko-fryzyjskich z poszczególnych krajów, biorących udział w międzynarodowej genomowej ocenie wartości hodowlanej, przedstawiono na rysunku 1. Zdecydowanie najwięcej buhajów (po około 1500) posiadały trzy kraje europejskie: Francja, Niemcy i Holandia. Czwarte miejsce zajęły prowadzące wspólną ocenę, kraje nordyckie: Dania, Finlandia i Szwecja (DFS). Polska z 680 buhajami plasuje się na 5. miejscu wśród krajów europejskich, wyprzedzając takie kraje, jak Włochy, Hiszpania czy Wielka Brytania. USA i Kanada miały odpowiednio 715 i 535 buhajów z oceną GMACE, należy jednak pamiętać, że nie są to wszystkie buhaje zgenotypowane w tych krajach.

Indeks gPF buhajów biorących udział w międzynarodowej ocenie genomowej

Średnie indeksy gPF obliczone dla buhajów pochodzących z 14 różnych krajów (buhaje węgierskie ze względu na małą liczebność zostały wykluczone) przedstawiono na rysunku 2. Porównanie tych średnich pozwala ocenić przydatność materiału genetycznego z punktu widzenia polskiego hodowcy. Dokonując porównania, podzielono kraje pochodzenia buhajów na 3 grupy: kraje europejskie, Australia i Nowa Zelandia, Ameryka Północna.